

Výročná správa Pol'nohospodárskeho družstva Veľký Ďur za rok 2014.

Rastlinná výroba:

Prehľad ukazovateľov v rastlinnej výrobe

PLODINA:	Výmera	Úroda	Ha úroda	Ha úroda	Ha úr.	Rozdiel	Rozdiel
	Ha	tony	skut.14	2013	zámer	2014-13	oproti
			t/ha	t/ha	t/ha	t/ha	zámeru
Pšenica ozimná	851	6160	7,24	5,86	5,5	1,38	1,74
Jačmeň jarný	289	1630	5,64	4,90	4,6	0,74	1,04
Jačmeň ozimný	223	1490	6,68	5,49	5,6	1,19	1,08
Kukurica na zmo	450	4500	10,00	4,50	8,5	5,50	1,50
Sója	143	495	3,46	2,23	2	0,00	1,46
Repka ozimná	568	2535	4,46	3,95	3,3	0,51	1,16
Slnčnica	74	213	2,88	3,30	3	-0,42	-0,12

Ak chceme hodnotiť rastlinnú výrobu v roku 2014 v prvom rade treba konštatovať, že mimoriadne mierna zima 2013/14 bez snehovej prikrývky bola raritou, ktorú si nepamätajú ani tie najstaršie generácie. V dôsledku toho sa veľmi skoro začala aj jar, oziminy v podstate od jesene ani neprešli zimným útlmom boli stále vo vegetácii a tak hneď začiatkom marca začal na poliach mimoriadny pracovný ruch . Vyšli prvé sejačky s jačmeňom a zároveň prebiehalo aj intenzívne prihnojovanie ozimín, ošetrovanie proti burinám a chorobám. Priaznivé podmienky teplotné spôsobili, že v podstate po 8 dňoch začali vzhádzať aj jariny a obzvlášť pozoruhodné bolo, že koncom marca začala na niektorých plochách kvitnúť repka ozimná, čo v predchádzajúcich rokoch začínalo v polovici apríla. S príchodom tepla a bezsrážkového obdobia sa začal prejavovať aj vlhový deficit, čo nedávalo dobrý predpoklad nástupu hlavne jarným plodínám.

Situácia sa však neskôr zlepšila a po 15.marci sa zrážky dostavili a pretrvávali až do zberu letných plodín. V dôsledku toho sa výrazne zlepšili všetky porasty, nakoľko mali optimálne množstvo zrážok a tak príjem živín do rastliny sa výrazne uľahčil. To malo za následok, že obilniny a repka dávali dobrý predpoklad pre vysoké úrody. Toto sa potvrdilo najmä začiatkom žatvy, ktorú sme začali zberom ozimného jačmeňa už 23.6., kde sa dosiahla úroda v priemere 6,68 tony z ha, po ňom nasledoval zber repky 3.7. a u tejto plodiny sme zaznamenali v histórii najvyššiu úrodu a to 4,46 ton z ha. Rekordné úrody pokračovali aj u ozimnej pšenice, kde priemer dosiahol 7,24 ton, ale boli menšie parcely s novými odrodami, kde sme zaznamenali aj úrody cez 9 ton z ha. Pomerne rozdielne výsledky boli u jarného jačmeňa, kde sa potvrdilo, že kým skorý výsev v termíne do 8. marca zaznamenal úrody cez 6 ton z ha, neskorší výsev o 14 dní v dôsledku dažďov skreslil celkový priemer na 5,64 ton, keď z ha sa dosiahla úroda o 1,5 tony menej ako u včasných osevov. Celkove však možno konštatovať, že v zbere letných plodín sme dosiahli historicky najvyššie úrody. Naša radosť však netrvala dlho, nakoľko takýto trend sa preukázal v podstate na celom juhozápadnom Slovensku a rovnako aj za našimi hranicami, čo spôsobilo extrémny pokles realizačných cien a zároveň aj stagnáciu v odbyte komodít a tak ekonomický efekt úrody bol skôr minusový, čo bude hodnotené v ekonomickej časti správy.

Hneď po žatve nasledovalo obdobie častých a výdatných zrážok čo mimoriadne sťažilo prípravu a osev ozimnej repky, jačmeňa a neskôr aj ozimnej pšenice pre úrody budúceho roku. Veď len v mesiacoch august až október napršalo 356 mm zrážok čo činilo takmer 50 % z celoročného úhrnu, ktorý predstavoval až 792 mm.

Táto skutočnosť mala za následok aj nedosatie plôch repky ozimnej pre podmáčanosť takmer o 100 ha a neskôr aj pšenice ozimnej o 200 ha oproti predchádzajúcim rokom. Pre podmáčané pozemky totiž nebolo možné rozrobiť a pripraviť pôdu po kukurici na zrnó a tak sme museli pristúpiť aj k zmenám štruktúry osevného postupu, aby sme aspoň tak mohli nahradiť plochy ozimín. Toto malo podstatný vplyv aj na jesenné hnojenie kombinovanými hnojivami a táto zmena spôsobila aj výrazný pokles stavu nedokončenej výroby oproti predchádzajúcim obdobiam.

Výdatné dažde výrazne ovplyvnili najmä produkciu slnečnice, kde sme dosiahli menšiu úrodu oproti minulému suchému roku o 0,42 tony z ha, čo bolo spôsobené hnitím celých úborov slnečnice vplyvom dažďov. Negatívny vplyv dažďov sa dostavil aj u kukurice na zrnó, kde aj keď úroda dosiahla cez 10 ton z ha kukuričné zrná obsahovali vysoké množstvá nežiaducich mykotoxínov, vplyvom čoho sa výrazne obmedzil záujem o túto plodinu, nakoľko pre vysoký obsah mykotoxínov nebola kukurica súca ani na výrobu potravín ani krmív pre ošípané a hovädzí dobytok, jej odbyt smeroval väčšinou na spracovanie bioetanolu ako prídavku do benzínov. Toto malo rovnako za následok výrazný pokles realizačnej ceny kukurice a tým aj zlú ekonomiku pestovania.

Z hľadiska ekonomiky na úseku rastlinnej výroby tento rok najlepšie profitovala sója, u ktorej tiež došlo k výraznému poklesu ceny, avšak v našich podmienkach sme dosiahli pomerne veľmi dobrú úrodu cca 3,5 tony z ha v čistom stave, čo dáva predpoklad pre jej pestovanie aj v budúcnosti.

Celkove možno hodnotiť rastlinnú výrobu z hľadiska agronomického za jeden z najlepších rokov, avšak z hľadiska ekonomiky pestovania naopak za jeden z najhorších. Konkrétne čísla budú súčasťou ekonomickej časti správy.

ŽIVOČÍŠNA VÝROBA

Prehľad vybraných ukazovateľov.

Ukazovateľ:	Mer ná Jedn.	Rok 2014	Rok 2013	Rozdiel 2014-2013	Index 2014/2013
Ošípané spolu k 31.12.	kusy	2291	2646	-355	86,6
Z toho prasnice	kusy	151	190	-39	79,5
Priemerný ročný stav	kusy	152	185	-33	82,2
Predaj jatočných ošípaných	kusy	3150	3300	-150	95,5
Predaj jat.ošíp. na 1 prasnicu	kusy	20,7	17,8	2,9	116,3
Odstav na 1 prasnicu	kusy	27,13	24,17	3	112,2
Úhyn ošíp. vo výkrme	%	8,1	8,8	-0,7	92,0
Denný prírastok výkrm	kg	0,74	0,69	0,05	107,2

Z údajov v tabuľke je vidieť, že oproti roku 2013 došlo k poklesu stavu ošípaných a to v dôsledku poklesu prasníc t.j. základného stáda o 39 kusov. Tento pokles bol v podstate vynútený a to z dôvodu veľmi dobrej úžitkovosti a to najmä u reprodukčných ukazovateľov, hlavne čo sa týka odstavu od jednej prasnice v počte 27.13 ks čo je o 12,2 % lepší ukazovateľ oproti r.2013. Toto pozitívum bolo ešte znásobené aj vyššími prírastkami vo výkrme ošípaných kde tento vzrástol denne o 5 dkg na kus a deň. K zníženiu prasníc preto muselo dôjsť aj z dôvodov kapacitných nakoľko zvýšený odstav si vyžadoval aj nárast ustajňovacích kapacít v ktorých sme už stavebne obmedzený. Táto situácia sa však neprejavila negatívne, nakoľko už aj predaj jatočných ošípaných od 1 ks prasnice sa zvýšil takmer o 3kusy, keď dosiahol absolútne predaj 20,7 kusa od jednej prasnice. Tieto výsledky jednoznačne preukazujú, že chov ošípaných je na veľmi vysokej kvalitatívnej úrovni, porovnateľný aj so špičkovými zahraničnými chovateľmi. Slabou stránkou je ešte kvalita technológie vo výkrme, ktorá by si však vyžadovala značné investície čo však nedovoľuje ekonomika chovu ošípaných. Je to spôsobené nezáujmom o slovenské ošípané spracovateľmi v dôsledku pretlaku lacných ošípaných zo zahraničia. Túto skutočnosť výrazne ovplyvnili aj sankcie európskej únie voči Rusku v dôsledku nepokojov na Ukrajine a to zákazom vývozu ošípaných do Ruska čo malo za následok prudký pokles realizačných cien , ktoré z úrovne 1,35 € za 1 kg živej

váhy poklesli na úroveň 1,0 € čo je 26 % né zníženie. Nakoľko táto skutočnosť pretrváva už dlhšie obdobie čím hrozí likvidácia chovu ošípaných na Slovensku a to pre jeho vysokú stratovosť. Tento problém neobišiel ani náš chov, kde sme už ku koncu roka mali veľký problém s odbytom jatočných ošípaných a tento bude pretrvávať a prechádzať aj do budúceho roku. Ak nedôjde k zlepšeniu situácie hrozí aj nám, že nebudeme mať kde jatočné ošípané odbyť. Túto situáciu môže zmierniť jedine zásah štátu alebo dokonca dotácia z európskej únie. Podrobnejšie k finančným výsledkom sa vrátíme v ekonomickom rozbere výsledkov hospodárenia za rok 2014.

Čo sa týka investícií a obnovy hmotného investičného majetku za rok 2014 musíme konštatovať, že družstvo v minulosti zodpovedne pristupovalo k obnove techniky a preto aj naša vybavenosť strojmi je pomerne dobrá. Väčšinu investícií smerujeme k modernizácii technologických postupov v dôsledku čoho sme aj v roku 2014 na tento účel využili sumu 474538.-€, ktorá bola použitá hlavne na nákup vysokovýkonného pásového traktora CHALLENGER. Taktiež sme zakúpili novú kombinovanú sejačku Väderstadt so záberom 6m v kombinácii s prihnojovaním, čo zlepší kvalitu vzhádzania u vysievaných poľných plodín. Taktiež sme zakúpili mulčovač, ktorý využívame k likvidácii náletov a regulácii remízok v záujme lepšieho využitia ornej pôdy. Okrem toho sme nakúpili plemenné zvieratá a rovnako vo výške 14280.-€ sme aktivovali prasnice do základného stáda z nášho vlastného šľachtiteľského chovu bielej slovenskej ošípanej.

Všetky tieto investície prispievajú k zvýšeniu technológie výroby, úspore mzdových nákladov a čo je najpodstatnejšie úspore pohonných hmôt, ktorých cena stále z roka na rok stúpa. Za týmto účelom ešte plánujeme dokúpiť cisternu na dopravu vody k postrekovaču, ako aj na vývoz a aplikáciu tekutých hnojív vrátane močovky. V záujme zefektívnenia a využitia vysokovýkonnej dopravnej techniky, chceme posilniť aj prepravu plodín do skladov a na pozberové linky a rovnako plánujeme dokúpiť veľkokapacitné prívesy za traktory. Tento zámer sme však presunuli do budúceho roku s tým, že očakávame, že na tento účel budeme môcť využiť aj zdroje z II. piliera určené na rozvoj vidieka z plánovacieho obdobia do r.2020.

Ekonomika hospodárenia:

V nižšie uvedenej tabuľke uvádzame prehľad niektorých základných ekonomických ukazovateľov za rok 2014 v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2013:

Ukazovateľ	Mer. jedm.	Rok 2013	Rok 2014	Rozdiel 2014-2013	Index 2014/2013
Aktíva celkom	€	5584463	6029839	445376	108,0
z toho Budovy a stavby	€	1177303	1133568	-43735	96,3
Stroje a hnutel'. HIM	€	700956	894239	193283	127,6
Nakúpený materiál	€	35887	23271	-12616	64,8
Nedokončená výroba	€	546412	385370	-161042	70,5
Výrobky	€	475694	492633	16939	103,6
Zvieratá	€	249144	248099	-1045	99,6
Finančný majetok	€	2115570	2372159	256589	112,1
Spotreba nak.osív	€	208143	142757	-65386	68,6
Spotreba hnojív	€	603947	445532	-158415	73,8
Spotreba krmív	€	420663	365330	-55333	86,8
Spotreba PHM	€	270155	299041	28886	110,7
Spotreba chemikálií	€	438976	514817	75841	117,3
Spotreba náhr.súč.	€	57553	69522	11969	120,8
Spotreba nákup.mat	€	2070444	1888324	-182120	91,2
Spotreba energie	€	73854	91908	18054	124,4
Opravy a údržby cudzie	€	24788	27804	3016	112,2
Plemenárske služby	€	10537	-6589	-17126	-62,5
Veterinárne úkony	€	7449	7035	-414	94,4
Služby cudzie spolu	€	345132	366382	21250	106,2
Mzdové náklady	€	599491	630465	30974	105,2
Odvody z miezd	€	212958	216451	3493	101,6
Odpisy	€	413480	336277	-77203	81,3
Ostatné prevádzkové nákl.	€	0	88658	88658	#####
Ostatné finančné nákl.	€	110631	3202	-107429	2,9
Náklady spolu	€	4019438	3851663	-167775	95,8
Tržby z RV	€	2048407	2934720	886313	143,3
Tržby za zvieratá	€	517538	505016	-12522	97,6
Tržby za služby	€	13776	15416	1640	111,9
Zmena stavu výrobkov	€	408558	16939	-391619	4,1
Ostatné prevádzkové výn.	€	757451	744589	-12862	98,3
Prijaté úroky	€	12861	10087	-2774	78,4
Výnosy celkom	€	3887954	4153950	265996	106,8
Hosp.výsledok po zdanení	€	-131484	302287	433771	-229,9
Miera rentability k nák.	%	-3,27	7,85	11,12	-239,9

Z prehľadu ekonomických ukazovateľov možno konštatovať, že jednoznačne odzrkadľujú celý výrobný cyklus, ktorý prebiehal v roku 2014. Už z aktív jednoznačne vyplýva, že ich nárast bol spôsobený investíciami do nákupu strojov, a aj napriek tomu, že boli eliminované odpismi ich nárast bol jednoznačný o 8,0 % oproti r. 2013.

Pokles stavu nedokončenej výroby o takmer 30 % bol spôsobený výpadkom osiatych plôch ozimín, čo bolo spomenuté v časti rastlinnej výroby a rovnako aj vynechaním jesenného hnojenia v dôsledku zlého počasia a taktiež znížením nákupu osív, ktoré boli nahradené farmárskym osivom. Jasne to dokazuje znížená spotreba osív o 65 386 € a pokles spotreby nakúpených hnojív o 158415 €.

Táto skutočnosť mala za následok aj úsporu v materiálových nákladoch, ktoré oproti vlaňajšku klesli o 182120 €. Na jednej strane úspora sa javí ako pozitívum avšak úspora v hnojivách, tým že nemohli byť aplikované na jeseň sa zrejme z hľadiska agronomického odrazí aj na kondičnom stave ozimín, kde rastliny nedodané živiny budú postrádať, čo bude vyžadovať vyšší nárast hnojív v priebehu budúcej jari. Musíme len dúfať, že tento výpadok neovplyvní negatívne budúcu úrodu ozimín, ktoré sú pilierom rastlinnej výroby a tým aj ekonomiky družstva. Rovnako je to aj u osív, kde pravidelne v dvoj až trojročných cykloch sa spotreba kolíše, nakoľko v rámci úspory nahradzujeme nakúpené osivá osivami farmárskymi, preto aj v tomto roku došlo k úspore nákladov v rozsahu 65 tis. €. Pokles nákladov na nakúpené krmivá je sčasti v dôsledku zníženia stavu prasníc o 40 kusov, ale aj znížením cien obilnín, ako vstupnej suroviny.

Naopak u pohonných hmôt došlo k prekročeniu spotreby a to v dôsledku vysokej úrody plodín, čím sa zvýšili dopravné náklady pri uskladnení obilia, ktoré v dôsledku nižšieho odbytu vyžadovali náročnejšie uskladnenie pri väčšom presune do rôznych skladov, preukázateľné je to napr. u kukurice, kde v iných rokoch kukurica odchádzala priamo z pozberovky k spracovateľovi, kým v r. 2014 sme museli presunúť odbyt až do budúceho roku. Rovnako to bolo aj u celej produkcie sóje.

Čo sa týka spotreby energie tu došlo k výraznému zvýšeniu oproti minulému roku a to jednak v dôsledku vyššej úrody kukurice, ktorú bolo nutné intenzívnejšie sušiť, nakoľko v dôsledku výdatných dažďov bola aj pri zbere vysoká vlhkosť zrna.

V oblasti služieb taktiež došlo k prekročeniu nákladov jednak u opráv strojov čo je spôsobené tým, že vybavenosť strojového parku je veľmi dobrá a pozostáva z moderných liniek, kde je potreba servisu prevažne len dodávateľská. Je potrebné ešte poznamenať, že u plemenárskych služieb je v prehľade mínusový údaj vrátane indexu a to v dôsledku metodiky účtovania, kde sa príjem na podporu ošípaných účtuje ako dobropis plemenárskych služieb za evidenciu plemenných zvierat.

Čo sa týka ostatných finančných nákladov a prevádzkových nákladov ich ukazovatele sú rovnako ovplyvnené metodikou účtovania. Kým v roku 2013 poistné boli súčasťou finančných nákladov v roku 2014 sa účtujú a vykazujú na osobitnom účte ako prevádzkové náklady.

Celkové náklady boli v sledovanom roku nižšie oproti vlaňajšku v celkovej výške 167775 .-€ a plne súvisia s analýzou vo vyššej časti hlavne v úspore hnojív, osív a krmív.

V hodnotení výnosovej časti musíme jednoznačne konštatovať, že vysoký nárast tržieb RV s indexom 143,3 je matematicky priaznivý, ale zároveň je treba dodať, že v objeme tržieb je započítaná tržba za 1000 ton repky, 1000 ton pšenice a celej úrody slnečnice z roku 2013 a sčasti ešte aj krmneho jačmeňa. Celkove sa jedná o sumu vyše 500 tis. €. Ak premietneme, že rok 2014 bol z hľadiska rastlinnej produkcie za mimoriadne úspešný s vysokými úrodami u všetkých plodín, tak po odpočte objemu

tržieb z vlaňajšieho roku je to veľmi nízky objem. Táto skutočnosť bola spôsobená výrazným poklesom realizačných cien, ktorý napríklad u repky dosiahol – 32 %, u pšenice potravinárskej - 25%, u slnečnice až -35 %. Podobná situácia bola takmer u všetkých plodín. Ak by takýto trend zotrval aj pri priemerných úrodách čo je veľmi pravdepodobné znamenalo by to pre všetkých pestovateľov mínusovú rentabilitu a tým aj ekonomickú stratu. Tejto strate zabránili jedine enormne vysoké úrody.

Na úseku tržieb za zvieratá aj keď došlo k poklesu tržieb, čo sa týka absolútnej výšky musíme jednoznačne konštatovať, že pokles stavu prasníc o 21 % spôsobil len nepatrný pokles tržieb a to iba 2,4 % oproti r. 2013, pritom treba poznamenať, že i tu ku koncu roka 2014 došlo k hlbokému prepadu realizačných cien jatočných ošípaných. Z uvedeného vyplýva, že aj pri poklese základného stáda prasníc došlo k výraznému zlepšeniu parametrov úžitkovosti, tak ako sme to konštatovali v časti živočíšnej výroby. Chov ošípaných dosahuje z hľadiska plemenárskej a zootechnickej veľmi dobré parametre a je len na škodu, že ani pri takýchto parametroch nedokáže zabezpečiť plusovú rentabilitu výroby, čo je spôsobené neadekvátnou realizačnou cenou jatočných zvierat. Pokiaľ by táto cena zotrvala na úrovni 1,35 € za 1 kg živej váhy pri danej úžitkovosti by sme mohli konečne konštatovať, že aj chov ošípaných v našich podmienkach prináša zisk, aj keď len mierny.

Čo sa týka stavu zásob vlastných výrobkov tu došlo k miernemu nárastu a to opätovne z dôvodu nezáujmu o odbyt rastlinných komodít a to hlavne kukurice, pšenice a sóje, ktoré znova zostali na zásobách k budúceму roku. Pokles nedokončenej výroby sme hodnotili už v časti spotreby materiálu.

Osobitne hodnotíme vývoj mzdových nákladov, kde došlo k nárastu oproti r. 2013 a to o 5,2 %, čo jednak zodpovedá aj miere inflácie, ale zároveň odráža rovnakú skutočnosť, ktorá bola spôsobená vysokou produkciou rastlinných produktov, ale aj úžitkovosťou v chove ošípaných. Vysoká produkcia rastlinných komodít mala za následok vyššiu potrebu práce na presun, pozberovú úpravu a uskladnenie. Rovnako väčšina obchodných partnerov uzatvárala zmluvu o nákupe za podmienok dopravy až na skladované miesto čo spôsobilo aj vyššiu potrebu miezd. Za daných podmienok bolo vyplatených v roku 2014 celkovo 630465 € čo pri počte 45 pracovníkov predstavuje priemernú mesačnú mzdu vo výške 1167.-€ čo je nárast oproti roku 2013 indexom 105,1.

Produktivita práce meraná z výnosov spolu dosiahla v roku 2014 na pracovníka 92226.-€ oproti vlaňajšku 86399.-€ je to nárast o 6,7 %. Možno teda konštatovať, že rastu miezd predchádzal prednostný rast produktivity práce.

Pokiaľ sa týka hodnotenia ekonomiky ako celku za rok 2014, dosiahlo družstvo celkový výsledok hospodárenia zisk vo výške 3022867.-€ čo je oproti vlaňajšej strate veľmi priaznivý výsledok, ale z hľadiska poľnohospodára možno konštatovať, že zisk sa zväčša dosiahol úsporou hnojív, osív čo je na úkor podstaty ozimín, ale aj celkove zásoby živín v pôde, čo môže negatívne ovplyvniť výsledky rastlinnej výroby v roku 2015.

Celkove môžeme hodnotiť výsledky hospodárenia za rok 2014, ako aj finančnú úroveň podniku kladne, nakoľko družstvo za celý rok činnosti nečerpalo cudzie zdroje a všetky aj investičné zámery zrealizovalo z vlastných zdrojov čo je na prospech celého riadiaceho manažmentu a vytvára dobré predpoklady pre hospodárenie v budúcom roku 2015.

